

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת וארא תשע"ז

לץ תפכה - ופתי יערם

היה יכול "להתגבר" על הבעיה, ולשבור את החטה והכוסמת למרות רכותן? בתוך מערכת שלמה של מכות, שכל מטרתן היא לצאת נגד הטבע, איזה מקום והגיון יש "להתחשב" פתאום בטבע, ולא לשבור את החטה והכוסמת בגלל חסינות "טבעית" שיש להן נגד הברד?

לכן "יש מרבתינו שנחלקו על זאת", ולא הסכימו לקבל את ההסבר הפשוט, שהחטה והכוסמת לא נכו בגלל רכותן, אלא הסבירו באופן אחר: 'פי אפילת הנה' - פלאי פלאות נעשו להם. כלומר: פלא בתוך פלא! שבתוך הפלא הגדול של הברד, ש"אש מתלקחת פתוף הפך" (שמות ט, כד) והמים אינם מכבים אותה, התרחש פלא נוסף, שהחטה והכוסמת לא נפו, למרות שהיינו מצפים שכן יוכו ע"י ברד פלאי שכזה. הפסוק אינו מספק אפוא הסבר "טבעי", למה "החטה והכוסמת לא נפו" (היינו - בגלל רכותן), אלא להפך! הפסוק מספר לנו על פלא נוסף שהיה כאן. והוא, שבתוך מכה פלאית, בלתי טבעית, שנועדה (כשאר המכות) לעקור את אמונת ההבל בחוקי הטבע, השאיר הקב"ה לפליטה חוק טבע אחד ולא פגע בו, והוא - שהחטה והכוסמת לא נפו, בגלל רכותן^{5,4,3}.

מהי ליצנות?

כפי שהזכרנו, מטרת מכות מצרים היתה, ללמד שיש בורא לעולם, וכפי שמסכם הרמב"ן ואומר: "מן הנסים הגדולים המפורסמים (שהיו במצרים), אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה! שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם!"

אבל ישנו אדם אחד שלא הסיק מנסי מצרים את המסקנות המתבקשות. מי הוא האדם הזה? אמרו חז"ל: "לץ תפכה - ופתי יערם" (משלי יט, כה). "לץ תפכה" - זה פרעה, שהוכה ע"י ה'. "ופתי יערם" - זה יתרו. שעל ידי המכות שהכה ה' את פרעה, החכים יתרו ונתגייר (רש"י שם, ע"פ המדרש). מדוע מכונה כאן פרעה בכינוי "לץ"? היכן מצינו שהתלוצץ או סיפר בדיחות? אמנם מצינו שמשא אומר לפרעה: "רק אל יסף פרעה ה' ל' לבלתי שלח את העם" (שמות ח, כה) - כשהבטיח לשלוח את ישראל, היה נראה כאילו התכוין רק להתבדח, ולא התכוין ברצינות, שהרי למעשה מיד אח"כ לא שילח - אבל לא מסתבר שבגלל זה נקרא פרעה "לץ". שהרי לא התכוין באמת להתלוצץ, אלא הבטיח באמת, ואח"כ התחרט. מדוע א"כ מכנים אותו חז"ל בשם "לץ"?

כעין זה יש להקשות גם על המשנה. המשנה אומרת: "שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה - הרי זה מושב לצי"ם" (אבות פ"ג מ"ב). המשנה אינה אומרת, שאותם שנים יושבים ומספרים בדיחות זה לזה. יתכן שהם משוחחים על

"והחטה והכוסמת לא נפו" - פלא בתוך פלא!

התורה מספרת על מכת הברד: "והפשתה וְהשַׁעֲרָה נֶפְתָּה, פִּי הַשַּׁעֲרָה אָבִיב וְהַפְּשֵׁתָה גִבְעֹל" (שמות ט, לא). כלומר, הפשתים והשעורים נשברו בברד, כי צמיחתם מוקדמת, והספיקו כבר לגדול ולהתקשות, ולכן הם נשברו בברד. "וְהַחֲטָה וְהַכּוּסְמֵת לֹא נָפוּ, פִּי אֶפִּילַת הֶנָּה" (שם, לב). החיטה והכוסמת צומחות מאוחר יותר מן הפשתים והשעורים ('אפילת' = מאוחרות), והיו עדיין רכות כשירד הברד, ולכן הם עמדו בפניו ולא נשברו. [כלל זה נוגע גם לנו, לחיים. אדם קשה - עלולים לשבור אותו. ואדם רך, שיודע להתכופף - לא ישברו אותו כל כך מהר]. זהו פשוטו של מקרא, וכך מפרש גם רש"י.

אלא שרש"י ממשיך ואומר מיד: "ובמדרש רבי תנחומא יש מרבתינו שנחלקו על זאת, ודרשו: 'פי אפילת' - פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו". כלומר, מה ש"החטה והכוסמת לא נפו", זהו 'פלאי פלאות'. נס מיוחד, בלתי רגיל. וזהו שנאמר 'פי אפילת הנה' - 'אפילת' - 'פלאי פלאות'.

וקשה: הרי הפירוש הראשון שמביא רש"י, ש"אפילת" פירושו "מאוחרות", הוא הגיוני מאד. המילה 'אפיל' מופיעה גם בש"ס כמה פעמים (למשל: תענית ג, ב; מו"ק ו, ב; חגיגה כה, א ועוד), ותמיד במובן של מאוחר. מדוע א"כ "יש מרבתינו שנחלקו על זאת", ופירשו את המילה 'אפילת' שלא במובן הרגיל? עוד קשה: אם כבר דורשים 'אפילת' במובן של 'פלאות', למה אמרו 'פלאי פלאות'? למה לא 'פלאות'?

נראה לבאר כך: ה"יש מרבתינו" נתקשו, הרי כל הנסים במצרים נעשו כדי ללמד שאין טבע בעולם, ושרק הקב"ה מנהיג את העולם. כיצד מעידים נסי מצרים שיש בורא לעולם? - משל לחיילים שצועדים במצעד. כולם צועדים באופן זהה, ואי אפשר להבחין שיש במפקד. מתי מתברר שיש מפקד? - כשאחד צועק "שמאלה פנה", וכולם פונים שמאלה, אז מתברר שזהו המפקד. זה בדיוק מה שקורה במצרים! הקב"ה אמר "שמאלה פנה" - שְׁפַל הַמַּיִם יִהְיוּ לָדָם, וְשֶׁהָאוֹר יִהְיֶה לַחֹשֶׁךְ וְכוּ' - וכך התגלה שיש מפקד לבריאה, והיא אינה מתנהלת מעצמה. לכן נסי מצרים הם עדות שיש בורא לעולם², וכפי שמסכם הרמב"ן ואומר: "מן הנסים הגדולים המפורסמים (שהיו במצרים), אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה! שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם!" (רמב"ן עה"ת, סוף פרשת פא) אם כך, קשה: איזה מין נימוק הוא זה, שהחטה והכוסמת לא נשברו בברד, מפני שצמיחתן מאוחרת והן רכות? והרי הסבר זה הוא כולו "טבע", ונוגד את כל מטרתה של המכה! וכי הקב"ה לא

אינו עושה אף אחת מן הפעולות הללו. לא ישיבת ממשלה, לא ישיבת מטכ"ל, לא אלילי מצרים, וגם לא סהר אדום. מה הוא כן עושה? הוא הולך לישון!

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהָ הָפָה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם... וַיִּקָּם פְּרָעָה לַלַּיְלָה... (שמות יב, כט-ל). "וַיִּקָּם פְּרָעָה - מִמִּיטְתוֹ" (רש"י שם). תשע מכות כבר עברו! תשע פעמים התקיים כל מה שמושה רבנו אמר! החרטומים כבר מזמן הגיעו למסקנה ש"אצבע אלקים הוא" (שם ח, טו). עבדי פרעה גם הם אומרים לו: "עַד מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שְׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים... הַטָּרְם תִּדַע פִּי אֶבְדָּה מִצְרַיִם"?! (שם י, ז). גם העם המצרי מכיר בגדלותו של משה: "גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי פְרָעָה וּבְעֵינֵי הָעָם" (שם יא, ג). הבכורות שחוששים למות במכה העשירית - מתמרדים (ילק"ש תהלים תתפ"ג). [לכן כתוב "לְמַפָּה מִצְרַיִם בְּכֹרֵיהֶם" (תהלים קלו, י) ולא "לְמַפָּה בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם"; כי הבכורות היכו במצרים, שסרבו לשלח את ישראל כדי להציל את הבכורים ממיתה]. גם פרעה עצמו כבר הבטיח כמה פעמים לשחרר את ישראל מחמת קושי המכות. ובכל זאת בליל מכת בכורות... הוא הולך לישון! לא ידוע אם אמר ברכת "המפיל" או לא, אבל המציאות היא שבשעת חצות הלילה הוא שוכב במיטתו כאילו לא עומד לקרות דבר. אפילו הסקרנות האנושית הטבעית לא מצליחה להשאירו ער, לראות אולי יקרה משהו. "אין מה לדאוג, הכל יהיה בסדר, לא יקרה כלום". אח"כ, בשעת מעשה, "וַיִּתְּהִי צֶעֶקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם" (שמות יב, ל) ואז הוא כבר קם. אבל עד אז - אפשר לישון בשקט. אין ממה לחשוש⁸. זוהי ליצנות מוחלטת! כל מה שעבר - כאילו לא היה. שום רושם לא נשאר על פרעה מכל המכות שהיו עד עכשיו!

אחרי שכבר "התעורר" קצת מליצנותו במכת בכורות, וכבר שלח סוף סוף את ישראל - אחרי כמה ימים הוא שוב מתחרט. "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מִצְרַיִם" (שם יד, ה). צריך לנסות עוד פעם לשעבד את ישראל. לא לקח שום דבר ללב, עד שבים סוף "ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל" (שם, כה). אינני יודע אם פרעה בעצמו אמר זאת, אך עד שהגיע לים סוף, שום דבר לא משפיע עליו. זהו הלך הגמור, שמבטל את הכל כעפרא דארעא. שום דבר לא מרשים אותו, גם לא מכת בכורות. הכל כמאן דליתיה דמי.

האם חזרו החרטומים בתשובה?

החרטומים לכאורה קצת יותר טובים מפרעה. בהתחלה הם מצליחים להפוך מים לדם (שמות ז, כב) ולהוציא צפרדעים מן היאור (שם ח, ג) כמו שעשה אהרן⁹, וממילא ודאי כפרו בה' כמו פרעה, אבל כשמגיעים למכת כינים - החרטומים מרימים ידם. הם אינם מצליחים להפוך עפר לכינים כמו שעשה אהרן¹⁰! הסימניה אינה מוגדרת. (שם, יד). בעקבות כך הם אומרים לפרעה - "אֲצַבֵּעַ אֶלְקֵי יְהוָה!" (שם, טו) "מכה זו אינה על ידי כשפים. מאת המקום היא" (רש"י שם).

מה פשר דברי האמונה האלו בפי החרטומים? האם שבו לפתע בתשובה, והודו שחכמתם אָפְסָה וְתָהוּ?; מסופקני אם זהו ההסבר הנכון. לעניות דעתי נראה יותר, שאמרו את

מזג האויר, או על המצב הבטחוני בארץ, או על מדיניות הממשלה. אף על פי כן, כיון ש"אין ביניהם דברי תורה - הרי זה מושב לצים". [כמובן, אין מדובר במקרה שהשיחה נחוצה לצורך פרנסה או בטחון וכיוצא בזה. אבל אם השיחה איננה נחוצה לצורך כלשהו, אלא נערכת סתם כך לשם שיחה בעלמא, הרי זה מושב לצים]. וקשה: מדוע שיחה כזו היא "מושב לצים"? אפשר היה להבין אם היו מכנים אותה "מושב בטל ניסים". אבל למה "מושב לצים"? איזו התלוצצות יש כאן?

כדי להשיב על שאלותנו, יש להבין מהו "לץ". לץ איננו בהכרח זה שמספר בדיחות. הרי רבה היה אומר מילתא דבדיחותא לפני כל שיעור שמסר לתלמידיו (שבת ל, ב), וכמובן שהוא לא היה לץ⁶. מהו אפוא לץ? לץ הוא זה שמתייחס לדברים בעלי ערך כאילו היו חסרי ערך⁷. כזה היה פרעה. הוא מזלזל בחיוב להכיר טובה ליוסף - "לא ידע אַתְּ יוֹסֵף" (שמות א, ח) - מזלזל באיסור גזל (שגם בני נח הוזוהרו עליו) בהעבירו את בני ישראל ללא תמורה, מזלזל באיסור רציחה כשמצוה להשליך את הילדים ליאור או לשקעם בבניינים, וכשמושה ואהרן באים אליו בשליחות ה' ומצוים עליו לשלח את בני ישראל ממצרים, הוא מודיע שגם את הקב"ה הוא לא מחשיב - "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלְוֹ... לא יִדְעֵתִי אֶת ה', וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח" (שם ה, ב). גם האות שנותנים לו משה ואהרן, כשמטה אהרן בולע את כל התנינים (שם ז, יב, ועי' רש"י שם), לא משנה אצלו כלום, וגם מכת דם לא. "וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת" (שם, כג). אח"כ הוא כבר מבטיח לשלוח את ישראל, אבל למעשה הוא לא שולח. [לדעת הרמב"ם (פ"ו מהלכות תשובה ה"ג), במכות האחרונות כבר שלל ממנו הקב"ה את הבחירה, כעונש על רשתתו הגדולה, ומנע ממנו את האפשרות לעשות תשובה ולשלח את ישראל. לדבריו קשה, למה ממשיך ה' לשלוח אליו את משה שוב ושוב לצוות עליו לשלח את ישראל, והרי לא היתה לו כבר בחירה לעשות זאת, ומה הטעם לדבר איתו (עי' ברמב"ם שם שהקשה כן, ועי' מה שתייך). אבל הרמב"ן (שמות ז, ג בפירוש שני) והספורנו (שם) פירשו, שמה שכתוב "וַיִּאָּנְי אֶקְשָׁה אֶת לֵב פְּרָעָה" (שם), אין הכוונה שנטלו ממנו את הבחירה, אלא להפך - נתנו לו בחירה! אדם אחר כבר היה מאבד את הבחירה אחרי מכות כאלה, והיה מוכרח לשלוח את ישראל מפחד המכות. לכן הכביד ה' את לב פרעה, כדי שיוכל עדין לבחור אם לשלוח את ישראל לשם שמים (ולא מפחד המכות), או לא, ופרעה החליט בבחירתו שלא לשלוח. לפי זה לא קשה למה שולח אליו הקב"ה את משה שוב ושוב].

משה מגיע כבר למכה העשירית, ומודיע בדיק מתי היא תהיה. הוא עומד בחצות ליל י"ד בניסן (ברכות ד, א), ומודיע שבחצות הלילה הבא הקב"ה יכה את כל בכורי מצרים! מה היה על פרעה לעשות? - מה שמנהיג אחראי עושה במצב כזה! מְכַסֵּי ישיבת ממשלה דחופה, ודן מה לעשות במקרה שדבריו של משה יתגשמו, ולו באופן חלקי. הרי משה הראה את כחו כבר תשע פעמים, כבר "איתמחי גברא" להביא מכות על מצרים, ואם כן יש להקדים רפואה למכה, להקים צְוִתֵי "סהר אדום" לטפל בפצועים, או צוֹתֵי זק"א לטפל בהרוגים, או לפחות להתפלל לאלהי מצרים!... אבל פרעה

לעמוד לפני פרעה ולעזור לו, עד שאינם יכולים עוד לעמוד לפניו, בגלל השחין.

אם איננו רוצים שהקב"ה יכה אותנו, ושלא יתקיים בנו הפסוק "לץ תכה", צריכים להזהר לא להיות לצים. לקחת ללב מה שהקב"ה רוצה מאיתנו, לא לבטל את הערך של תורה ומצוות, אלא שיהיו חשובות אצלנו, ואז בעז"ה נזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן.

הדברים מסיבה אחרת: היות ולא הצליחו לברוא כינים כמו אהרן, נכנס חשש בלבם, שמא יגיע פרעה למסקנה שאהרן הוא חרטום מוצלח מהם, ואז יפטר אותם ויעסיק את אהרן במקומם; ומי יודע, אולי גם יתלה אותם על העץ!... על כן, כדי לשמור על מעמדם ופרנסתם, או לפחות על חייהם, הם אומרים לפרעה: "מכת כינים היא אצבע אלקים. לא כישוף של משה ואהרן. בכשפים - אנו גדולים מהם... ממילא, אין סיבה לפטר אותנו!"...

ובאמת, ממשמעות הפסוקים נראה, שפרעה אכן לא פיטר את החרטומים. שהרי מכת שחין נאמר, "וְלֹא יָכֹלוּ הַחַרְטֻמִּים לְעַמֵּד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי הַשָּׁחִין, כִּי הָיָה הַשָּׁחִין בְּחַרְטֻמָּם וּבְכָל מִצְרַיִם" (שם ט, יא). משמע, שעדין היה לחרטומים מעמד מיוחד ["בְּחַרְטֻמָּם - וּבְכָל מִצְרַיִם"]. הם "חרטומים", ולא אזרחים מן השורה. והם עדין ממשיכים

השיחה נערכה לפי שטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

1. בגמרא מבואר, ש"פלאי פלאות" אינו ביטוי מליצי גרידא, אלא הבדל מדרגה יש בין "פלאות" ל"פלאי פלאות", דאמרו שם: "הרואה פינחס בחלום - פלא נעשה לו; הרואה פיל בחלום - פלאות נעשו לו; פילים - פלאי פלאות נעשו לו" (ברכות נו, ב).
2. וכן כתב הרמב"ן על הפסוק "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כ, ב): "אמר 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם', כי הוֹצֵאתָם משם... תורה על החידוש, כי עם קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו". כלומר: אם אין בורא - לא שייך שיהיה מצב של "שמאלה פנה". ובלשונו של רבינו בחיי (שם): "ההוצאה מארץ מצרים כוללת בריאת עולם. שהנסים הנמשכים אחר ההוצאה היא - רבנים, וממה שנשתנה הטבע בהם יתבאר מזה חידוש העולם, כי עם הקדמות לא ישתנה דבר מטבעו כלל".
3. וכעין זה יש מפרשים את הפסוק: "לִכְן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת הָעַם הַזֶּה הַפֶּלֶא וְנִפְלְאוֹ, וְאֶבְדָּה חֻקֵּי חֻקֵּי וּבִינְיָו וּבִינְיָו תִּסְתַּר" (ישעיהו כט, יד). מהו "הַפֶּלֶא וְנִפְלְאוֹ"? - מפרש רש"י: "לכן הנני הוא אשר יוסיף להפליא פלא נוסף על פלא, כיסוי על כסוי, אוטם על אוטם. ומהו הפלא ופלא - ואבדה חכמת חכמיו. קשה סילוקם של חכמי ישראל כפלים כחורבן בית המקדש וכל קללות שבמשנה תורה, שכולן אינן אלא הפלאה אחת - וְהַפֶּלֶא ה' אֶת מַפְתָּךְ (דברים כח, נט) - וכאן שתי הפלאות". והיינו, כי מטרת כל המכות היא להביא את ישראל לידיעת התורה ושמירתה, וא"כ מכה כזו שענינה הוא שיהיה מצב של "וְאֶבְדָּה חֻקֵּי חֻקֵּי וּבִינְיָו וּבִינְיָו תִּסְתַּר", הרי זה "הַפֶּלֶא וְנִפְלְאוֹ" - פלא בתוך פלא - שהרי זה נראה כהיפך המטרה הרגילה של כל מכה.
4. והטעם לזה שה' לא הכה גם את החטה והכוסמת, באר הרמב"ן (שמות ט, לא), שהרי ה' רצה עוד להביא מכת ארבה על מצרים, ואם כל הצמחיה תשבר בברד, לא יהיה לארבה מה לאכול. לכן השאיר הקב"ה את החטה והכוסמת שלמות, בשביל מכת הארבה. וה"אור החיים" הקדוש (שם) פירש, שה' עשה פלא זה (להשאיר את החטה והכוסמת שלמות), כדי שיהיה מקום לפרעה לחזק את לבו ולומר כי אין שליטת ה' בעולם שלמה, אלא יש גם רשות נוספת במרום (ח"ו), ששמרה על החטה והכוסמת.
5. ורבינו בחיי פירש, ש"פלאי פלאות" שנעשו בחיטה ובכוסמת היה, במה שלא מתו מצינתו של הברד, ובמה שלא נשרפו מן האש המתלקחת בתוך (עי' שמות ט, כד), שאלו הן שני פלאות שנעשו בהן.
6. ועי' באמת בפני יהושע (בפתיחה למס' כתובות, ריש ד"ה אמר המחבר) שביאר, שודאי אין הכונה למילי דבדיחותא ממש, אלא הכונה היא לדבר תורה שהיה אומר להם שלא אליבא דהלכתא, רק לחדד בו התלמידים, או לדבר אגדה המשמח לבו של אדם.
7. ובלשונו של הגר"י הוטנר זצ"ל: "מדת הליצנות עניינה הוא למצוא את הפרצה בכל בנין של חשיבות, על מנת לסתור את כל הבנין" (פחד יצחק, פורים, עמ' כט).
8. יש להעיר קצת על הדברים, דברמב"ן מבואר, שפרעה לא ידע באיזה לילה תהיה מכת בכורות, ורק לישראל נמסר הלילה המדוייק (עי' רמב"ן שמות יא, ד). ונגם לפי מי שסובר בגמ', ש"פִּחְצַת הַלֵּילָה אֵינִי יוֹצֵאת בְּתוֹךְ מִצְרַיִם, וּמֵת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" וכו' (שמות יא, ד-ה) נאמר בליל י"ד בניסן, ופירוש הדברים הוא: "למחר כחצות הלילה - כי האידא - אני יוצא בתוך מצרים" (ברכות ד, א), הרי מפורש בגמ' (שם), שמשה אמר דברים אלו לישראל, ולא לפרעה]. וא"כ, אין תימה כ"כ על פרעה שהלך לישון באותו לילה, שהרי לא ידע שדוקא בלילה זה תהיה מכת בכורות.
9. אהרן - ולא משה - הו א זה שהכה את היאור כדי להפוך את מימיו לדם (שמות ז, יט-כ) ולהעלות ממנו צפרדעים (שם ח, א-ב), והוא זה שהכה את עפר מצרים כדי להוציא ממנו כנים (שם, יב-יג). והטעם לכך שלא נעשו הדברים האלו ע"י משה, "לפי שהגן היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה ע"י אהרן" (רש"י שם ז, יט). וכן "לא היה העפר כדאי ללקות ע"י משה, לפי שהגן עליו כשהוא את המצרי ויטמנהו בחול, ולקה על ידי אהרן" (רש"י שם ח, יב).